

FOAIA POPORULUI

Prețul abonamentului:

Pe un an 2 fl. (4 coroane).
Pe o jumătate de an 1 fl. (2 coroane).
Pentru România 10 lei anual.

Abonamentele se fac la „Tipografia”, soc. pe acțiuni, Sibiu.

Apare în fiecare Duminecă

INSERATE

se primesc în biroul administrației (strada Poplăcii nr. 15.) — Telefon nr. 14.

Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr. a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Noul Episcop al Lugojului.

În sfârșit ni-s'a dat și nouă să avem o bucurie!

Cătră sfârșitul săptămânii trecute, o veste înveselitoare a străbătut lumea românească, dela un capăt până la celălalt al ei: Episcopia română gr.-cat. a Lugojului, veduivă de mai multă vreme și-a căpătat un vrednic mire, pe Dr. Dumitru Radu, care a fost denumit de episcop al ei.

Au trecut doi ani de zile, de când episcopia Lugojului a devenit vacantă prin alegerea și întărirea vrednicului ei episcop Dr. Victor Mihalyi de metropolit în scaunul strălucit al Blajului. În acest restimp fi episcopiei vacante și peste tot României erau foarte îngrijați de soarta episcopiei. Ne temeam cu toții, că drept urmaș al unei atât de bun și vrednic episcop, cum a fost Excelența Sa metropolitul Victor, va fi denumit vre-un om mai puțin vrednic și mai puțin destoinic; vre-un astfel de om, care sau nu va fi în stare, sau nu va putea duce înainte lucrarea pusă la cale și îndeplinită cu atâta zel și stăruință de fostul episcop. Scurt: Românii se temeau că în scaunul episcopiei Lugojului va ajunge un astfel de om, care nu va îndești așteptările fiilor și sufletești, poate nici în privința bisericească, cu atât mai puțin în privința națională.

Temerea aceasta nu era fără temei, de oare-ce se știa, că guvernul unguresc, căuta și avea chiar astfel de candidați, cari ar fi fost nevrednici a sta în fruntea unei eparchii române. E destul să pomenim pe maghiaronii Rezey Silviu, fost deputat în Pesta și Láurán Ágoston dela Oradea-mare, cu cari guvernul voia să ne ferească, ca să vedem, că episcopia Lugojului era amenințată de o adevărată primejdie.

Astfel stând lucrurile, bucuria noastră este cu atât mai mare, cu cât vedem, că cauza bună a bisericii și poporului românesc de astă-dată a eșit învingătoare. Uneltirile răuvoitoare ale dușmanilor neamului nostru au fost înfrânte și am ajuns cu ajutorul lui Dumnezeu, ca să avem la cârma unei diecese române un bărbat vrednic în toată privința, în care atât fi și sufletești, cât și întreg pororul român poate avea deplină încredere.

Noul episcop Radu ne dă cele mai bune nădejdi; trecutul lui este chezașia

viitorului. Zelos pentru biserică, el a lucrat cu hărnicie pentru binele și înaintarea bisericii sale și s'a purtat cu vie îngrijire față de soarta poporului românesc, cu deosebire de soarta noastră de dincoace de Carpați, din sinul cărora a eșit. Aceasta nici nu se putea altfel, de oare-ce noul episcop este *fiu de țeran*, crescut în școala Blajului și a Romei și s'a aflat de 10 ani în capitala României, în posturi bisericești însemnate.

Aceste împregiurări, precum și frumoasele însușiri, cu cari e înzestrat, îl fac vrednic de înaltul post, la care e chemat. Fii și sufletești pot fi încredințați, că noul lor cap bisericesc va duce înainte lucrarea înaintașului său și că se va strădui a lucra spre binele dieceșii sale. Îndeosebi însă țeranii noștri pot fi mândri, că azi alesul Domnului și alesul mai marilor săi, este un fiu de țeran eșit din sinul poporului, ridicat dela talpa țerii la cârma unei diecese.

Cuprinși de bucurie, salutăm pe noul alesul episcop și îi dorim putere și tărie, ca să poată da piept cu multele greutăți, cu cari are să se lupte azi un prelat român; îi dorim viață lungă, ca să se bucure baremi în parte de rodul ostenelelor sale, ce le va face pentru biserică și neamul său.

Înaintarea canonicilor din Blaj.

Săptămâna trecută s'a făcut cunoscută în foaia oficială a țerii înaintarea la grad mai înalt a următorilor *canonici*: Ioan M. Moldovan este înaintat la gradul de *preposit*; Dr. Ioan Rațiu la cel de *canonic lector*; Simeon Pop Mateiu la *canonic cantor* și Gavriil Pop, rector seminarial, la cel de *canonic custode*.

În urma acestor înaintări au rămas neumplute trei locuri de canonici, numiți: *școlastic*, *cancelar* și *teolog*. Această stare e păgubitoare archidieceșii de Blaj și aci *carăși drăguțul de guvern poartă vina*. Canonicii se aleg de capitol, în frunte cu arhiepiscopul și alegerea se face cunoscută Majestății Sale prin ministrul de culte și învățământ, spre întărire. Capitolul a ales de nou canonic pe harnicul vicar al Făgărașului, *Vasilie Rațiu*. Ministrul de culte însă a aflat de bine a nu recomanda aceasta alegere spre întărire. Va fi primit dela un atare Bauszern vre-o arătare, că vicarul Făgărașului e prea bun Român, și aceasta e adevăratul, ca să *calce în picioare drepturile bisericii, înscrise în lege*.

Foaia „*Unirea*” din Blaj, cu privire la aceasta scrie între altele următoarele:

„Durerea ne este mare, de oare-ce toți îl cunoaștem pe vicarul Făgărașului, toți îi

știm trecutul și meritele față de sfânta noastră biserică, toți ne-am bucurat, că pe un om atât de vrednic a căzut alegerea venerabililor membri capitulari”.

Așa dară încălcare peste încălcare a drepturilor noastre din partea guvernului „nostru”.

Și ei în — pasivitate! De când cu stăpânirea turcească a lui Báuffy, încep și Ungurii a se cam sătura de așa „libertate”, cum e cea de azi la noi. Așa partida din dietă, zisă a lui Ugron, s'a hotărât a nu face parte în nici o comisie din dieta ungurească, pe cuvânt, că *deputații de acum nu-s ai popoarelor țerii, ci ai stăpânirii*.

Pe încet li-se deschid și lor ochii, dar' răcat, că numai pentru sine, nu și pentru mulțimea celorlalți cetățeni, cari nu sunt Unguri!

Judecătoria administrativă. Cu Anul-nou va intra în putere o nouă lege, anume legea despre *judecătoria în trebi administrative* (în comitat, comune etc.) Scrisoarea ministrului, prin care se face cunoscută intrarea acestei legi în putere de drept, cuprinde îndrumări cu privire la punerea în lucrare a ei, statorind cercul de lucrare al judecătorilor administrative și dreptul de jeluire. Jalba este a se înainta totdeauna la aceea direcție, care a adus hotărârea vătămătoare, spre pildă împotriva hotărârii pretorului la pretor ș. a.

Legea aceasta este de mare însemnătate pentru comune și peste tot *pentru săteni*, de aceea mai încolo vom scrie mai pe larg despre ea și o vom face cunoscută cetitorilor noștri.

Dr. Dumitru Radu.

— Biografia. —

La mulți din cetitorii noștri poate nu va fi cunoscut acest nume și persoana, care-l poartă, dar' cu atât mai stimat și prețuit e el în cercurile, în care a trăit până acuma.

Drul Radu a trăit mulți ani departe de noi, în Roma și București și este un fiu modest al bisericii și al națiunii noastre, căruia nu 'i-a plăcut să 'i-se preamărească faptele, deși cu mult zel și dragoste a lucrat pentru biserică sa. Aceste sânt cauzele, pentru cari el e puțin cunoscut la noi. Dar' cu atât mai mult va fi el cunoscut și prețuit de aci înainte, după-ce acm se întoarce ca cap bisericesc în mijlocul poporului nostru, a cărui soartă a purtat-o întotdeauna la inimă.

Drul Dumitru Radu este unul dintre cei mai învățați fii ai bisericii române gr.-cat. Este în floarea vârstei, înalt la statură, voinic și tineresc, o figură atrăgătoare de popă românesc.

El este fiu de țeran și singur prin mintea și străgînța sa și prin puterile sale a ajuns a se ridica la înalta treaptă la care e numit acum.

El este om învățat, cunoscător de mai multe limbi străine, om care a umblat mult prin lume și tot odată bun Român, cu zel și tragere de inimă pentru neam și biserică.

Aceste frumoase însușiri ne îndreptățesc a nădăjdui temeinic, că Dr. Dumitru Radu va face mult bine bisericii, care e chemat a o păstori și neamului, de care se ține.

Eată unele date din viața lui:

Dr. Dumitru Radu s'a născut la 1861 în comuna *Ujfalău* (com. Alba-inferioară) din părinți țerani frunțași, cari amândoi trăesc și azi. Școalele normale le-a făcut în *Aiud*, ear' învățătura gimnazială a făcut-o apoi la gimnaziul din *Blaj*, unde totdeauna a fost între cei mai de frunte studenți. După-ce a sfințit clasa a VI-a gimnazială, metropolitul *Vancea* l-a trimis la *Roma*, în colegiul (seminariul) grec așa numit „al sfântului Atanasiu”. Ca alumn al acestui colegiu a învățat filosofia și teologia în vestita școală înaltă de teologie *De propaganda fide*, unde s'a distins mai ales prin două dispute publice, susținute în fața de față a Sf. Sale Papii *Leo XIII*, pentru cari a fost premiat (cinstit) cu două frumoase medalii de aur.

Sfârșind studiile a fost sfințit de preot și încununat cu titlul de *Doctor în teologie și filosofie* s'a întors în patrie. Metropolitul *Vancea* l-a aplicat întâiu la cancelaria metropolitană. În primăvara anului 1886 a fost trimis apoi de Papa dela *Roma* cu învoirea metropolitului său, ca preot gr.-cat pentru Românii uniți locuitori în *București*. Aci a fost totodată și ca profesor de teologie și mai târziu și ca *rector* în seminarul catolic din capitala română. Pentru lucrarea sa și meritele câștigate a-olo, ordinariatul catolic de *București* i-a dat titlul de protopop onorar, ear' metropolitul *Vancea* l-a denumit asesor consistorial. Ajungând episcop catolic în *București* *Zardetti*, l-a denumit și de econom al întregii arhidieceze latine de *București*.

În *București* de altfel și-a câștigat stimă și iubire și din partea cercurilor politice.

M. Sa Regele *Carol* l-a primit de mai multe-ori în audiență și se zice că-l prețuia mult.

Cu ocaziunea înaltei visite, ce *Monarchul nostru* a făcut în Curtea română, Drul *Radu* a avut cinstea de a fi primit în mod foarte bun în audiență la Majestatea Sa Împăratul-Rege.

FOIȚA.

Dr. Ioan Rațiu.

— Din „Călimdarnul Poporului” pe 1897. —
(Urmare din nr. 45.)

Scopul deputației era să exopereze convocarea dietei transilvane. În scopul acesta cei patru bărbați au prezentat la *Schmerling* și la Împăratul un Memorand, care a ajuns să fie debătut și în cancelaria aulică ardelenească. Toți membrii cancelariei au fost contra convocării, afară de Românul *Ladislau Pop*, care a dat vot separat. M. Sa Împăratul a primit votul separat al lui *Pop* și a ordonat convocarea dietei. Astfel deputația și-a ajuns scopul, ba mulțumită stăruințelor ei, cancelarul *Kemény* și-a dat abdicerea făcând loc lui *Fr. Nădasdy*, un om de încredere al Curții, care instalându-se în *Cluj* a pregătit terenul pentru dietă, care s'a și convocat la 1863 în *Sibiiu*.

La 1862 Drul *Rațiu* și-a deschis cancelaria de avocat în *Turda*. Mulți ani de-a-

Deschiderea dietei și vorbirea de tron.

Țeară cu constituție sau constituțională este aceea, în care legile se fac de trimișii poporului, de deputați și se întăresc de capul statului. O astfel de țeară este și *Ungaria*. Adunarea deputaților se cheamă la noi *dieta* sau „casa de jos” (în *România*: *camera*). Pe lângă dietă mai este o adunare legiuitoare, ai cărei membri nu sunt aleși de popor, ci sunt numiți din partea capului statului, sau au intrare în ea după rang avere ș. a. Aceasta adunare se numește *casa magnaților* sau „casa de sus” (în *România*: *senat*). În aceasta au drept de intrare și vot și *Metropoliții* și *Episcopii* noștri români. Legile, pe cari le hotăresc deputații în dietă, trebuie să fie votate și în casa magnaților; numai după-ce ele trec și prin casa magnaților, se supun spre întărire Domnitorului țerii. Domnitorul are drept să le întărească sau să le reiepte. După-ce Domnitorul le întărește, legile intră în putere și se încredințează ministrii cu punerea lor în lucrare.

Constituția este o lege, anume legea cea mai de căpetenie sau cea mai temeinică a unei țeri.

În înțelesul legii numită constituție, adunarea deputaților și magnaților, numite la olaltă *corpuri legiuitoare*, se deschid la cea dintâiu întrunire a lor de către Domnitor, prin o vorbire (mesagiu) de tron.

Vorbirea aceasta o pregătesc ministrii. În ea de obicei se face o scurtă iconă despre starea țerii în lăuntru și în afară și apoi se arată, că ce legi vor avea să desbată deputații și ce măsuri au să iee, ca trebile țerii se meargă în spre bine.

Alegerile nove de deputați la noi s'au făcut, precum știm, la sfârșitul lunii

Octomvrie și la începutul lui Noemvrie. Deputații aleși cu atâtea volnici și strimbătăți, s'au întrunit acum în *Budapesta*, și Joia trecută, în 26 Noemvrie, adunarea lor, adevărată și casa magnaților au fost deschise în palatul regesc din *Buda*, de către Împăratul-Rege al nostru, prin o vorbire de tron.

Vorbirea aceasta pentru noi nu făgăduiește nimic îmbucurător, precum nici nu avem să ne așteptăm la nici un bine dela *Bánffy* și soții sei ministrii.

Se spune în ea între altele, că deputații vor să se hotărască încheierea vamală și cheltuelile comune (cuota) ce le are *Ungaria* cu *Austria* și *Croația*; vor avea să ia măsuri pentru regularea administrației în comitate, orașe și sate; i-să vor supune la dezbateră câteva legi (procedura criminală, dreptul privat ș. a.); se vor îngriji de ajutorarea preoțimii, precum și de o pregătire mai bună a învățătorilor și profesorilor. Vor purta grije, ca negoțul și industria să iee avânt mai mare și starea agronomică a țerii să se îmbunătățească; se va regula și colonizarea sau aş-zarea de economi pe moșii de ale statului, și altele.

Precum vedem, făgăduielile lui *Bánffy* sunt multe, și ar fi bune și frumoase, dacă ele nu ar rămâne în parte mare numai pe hârtie. Știm din trecut, că guvernele și dietele ungare multe an făgăduit și puține bune au isprăvit. Ear' dacă au pus la cale câte ceva, au întocmit lucrurile așa, că prin măsurile ce s'au luat se întăresc puterea lor și binele se se resfrângă numai asupra poporului maghiar și a *Jidanilor perciunași* și *resfeșai*, ear' noi dimprotrivă am fost împedecați în înaintarea și dezvoltarea noastră.

Aceste se pot dovedi cu sute de pilde și întâmplări din trecutul apropiat.

Bánffy și noua dietă va fi ca și înaintașii sei; așa a lucrat el de când se află la cârma țerii și tot așa vor lucra și în viitor.

rîndul el fu unicul avocat român, ear' cancelaria sa în decurs de 30 de ani, până la 1892, a fost ca și o fortăreață de apărare a intereselor poporului român. Mai ales în cauze de segregare și comasare avea Dr. *Rațiu* procesele cele mai însemnate din toate părțile. Unul dintre cele mai vestite procese purtate de dînsul a fost cel al *Totfălenilor*, un proces despre care s'a dus veste în toată țeara. Dar' nu numai Românii, ci și *Sécuii* alergau cu procesele lor la avocatul român. Procesele așa numite pentru „*siculica haereditas*”, toate Dr. *Rațiu* le-a purtat și pe toate le-a câștigat. Pentru aceasta adese-ori *Sécuii*, cari treceau pe la *Turda* se abăteau până în anii din urmă, pe la casa avocatului lor, ca să-i mulțumească.

Deschizându-se dieta la *Sibiiu*, Dr. *Rațiu* a luat parte la ea ca deputat al *Gurghiuului*, și a fost ales ca notar pentru procesele verbale românești. În dietă a vorbit pentru autonomia *Transilvaniei*.

Atât față cu dieta imperială din *Viena*, („*Reichsrath*”), cât și față cu cea feudală din

Cluj a luat poziție contrară, — ca Românii să nu participe la ele.

La 1866 o mare petițiune circula printre fruntașii Românilor din *Ardeal*, acoperită de vre-o 1900 de iscălituri. Această petiție avea să fie așternută M. Sale Împăratului. Cu așternerea fură încredințați *George Barițiu* și Dr. *Ioan Rațiu*. Din pricina că *Barițiu* se îmbolnăvi, Dr. *Rațiu* s'a dus singur la *Viena* și așternu marea petiție.

La 1869 se țină cea dintâiu conferință națională, la *Mercurea*, unde se hotări pasivitatea Românilor ardeleni față de alegerile dietale. La organizarea acestei conferințe încă a lucrat Dr. *Rațiu* împreună cu *Elie Măcelariu*, care a convocat conferința.

Proxima conferință, care de nou a enunțat pasivitatea, s'a ținut în *A.-Iulia* la 1873. nu numai la inițiativa, ci și sub presidul Drului *Rațiu*. La 1880, în conțelegere cu *George Barițiu*, *George Pop de Băsești* și *Partenie Cosma* a statorit în *Turda* principiile fundamentale pentru organizarea partidului național, al cărui președinte e astăzi. Conform acestor

Îndeosebi nu credem să se facă ceva pentru îmbunătățirea stării economilor și industriașilor. Guvernele ungurești au fost meștere în a pune dări și biruri grele pe biet țeranul nostru, dar' nu s'au îngrijit, ca țeranul român să fie îndreptat și povățuit a pute scoate tot mai multe venituri din ogorul seu, și a învăța și meserii. Cu colonisările (așezările) stăm așa, că au fost așezați pe moșii de ale statului (prin Bănat și Câmpie) numai țerani unguri, cu scop de a sparge satele române și a le maghiarisa.

Tot așa va purcede și Bánffy.

Din făgăduielile vorbirii de tron ne privesc mai deaproape: *îmbunătățirea stării materiale a preoșimii noastre și îngrijirea, ca învățătorii să ese mai bine pregătiți.*

Cu privire la preoți, Bánffy zice, că întregirea venitelor preoțești se va face așa, că drepturile bisericilor vor rămâne neatinse, adică ajutoarele se vor da preoșilor prin capii bisericesti și prin consistoare, ear' nu prin solgăbiraie.

Ne temem însă, că condițiile sub care se vor împărți ajutoarele vor fi păgubitoare cauzei noastre naționale. Vom vedea.

Cu privire la învățători, sub îngrijirea ministrului se ascunde dorința veche a guvernelor ungare, foarte primejdioasă pentru noi, de-a închide preparandiile (pedagogiile sau școalele de învățători) noastre și a îndruma pe viitorii învățători la preparandiile statului. În aceste se învață numai ungurește și Bánffy nădăjduiește prin aceasta a maghiarisa în viitor învățătoria noastră.

Eată ce ne pune în vedere Bánffy și de aceea noi trebuie să fim cu ochii în patru.

În vorbirea de tron nu se face nici o pomenire despre o nouă lege electorală în locul celei de acum, care e de tot nedreaptă și păcătoasă și nu se face pomenire despre deslegarea cauzei de naționalitate,

principii s'a alcătuit programul național, care s'a proclamat în conferința dela 1881 în Sibiu. La conferința din 1884 a luat parte ca delegat și a fost ales president al ședințelor; asemenea a participat și la conferința din 1887, când s'a hotărât în principiu așternerea unui memorandum la tron. La 1890 a convocat dimpreună cu Iuliu Coroian conferința ținută la 27 Octombrie, pe care a deschis-o cu o pătrunzătoare vorbire. Prin conclusele acestei conferințe s'a atras atențiunea Românilor de peste Carpați la situația noastră. Din mișcarea pornită atunci a răsărit »Liga«.

Conferința din 1892 (20—21 Ian.) asemenea a fost convocată și prezidiată de Dr. Rațiu. În conferința aceasta s'a hotărât așternerea fără aminare a Memorandului și a fost ales actualul comitet național în frunte cu Dr. Rațiu.

În Maiu 1892 Dr. Rațiu a condus deputația de 300 la Viena și a solicitat o audiență la Majestatea Sa, ca să predea Memorandul, ceea-ce prin intervenirea guvernului maghiar, s'a zădărnicit. »Memorandul« depus

care e cea mai arzătoare treabă a țerii. Toate popoarele nemaghiare sânt nemulțumite în măsura cea mai mare și Bánffy totuși nu află de lipsă a spune un cuvânt despre aceasta. El sau nu e harnic a deslega aceste treburi, sau nu vrea.

Dar' noi nici nu așteptăm, ca guvernul de acum să deslege aceste mari cauze. E prea mic și orbit de patimi, între cari cea mai mare e patima maghiarizării, decât să poată deslega lucruri așa de însemnate.

Așa stăm cu guvernul lui Bánffy și cu noua dietă. Din această parte la nici un bine să nu ne așteptăm și tocmai pentru aceea să fim cu grije la ceea-ce se întâmplă și să ne apărăm cu mic cu mare în contra loviturilor, ce ne vor veni.

Gendarmii ungurești.

(Sc.) Sânt pe lume gendarmi și gendarmi ungurești. Gendarmi au, în vre-o formă oare-care, toate țerile culte, — gendarmi ungurești avem numai noi.

Și e mare deosebire între gendarmii celorlalte țeri și între gendarmii ungurești.

În ori-care altă țeară, siguranța averii și a vieții cetățenilor cere susținerea unor slujbași armași, cari să stea totdeauna pază liniștei și păcii țerii, împotriva răufăcătorilor din lăuntrul ei; o menire aceasta și foarte frumoasă și foarte trebuincioasă binelui obștesc.

Acești slujbași armași sânt gendarmii.

Altcum stă însă cu gendarmii ungurești.

Aceștia — după-cum s'a dovedit de atâtea sute de ori — se pare, că nu sânt puși întru paza liniștei și păcii, ci întru turpurarea lor; după isprăvile multora din ei li vine omului să creadă, că ei sânt puși să apere interesul numai a unei stăpâniri potrivnice binelui obștesc; se pare că ei nu au menirea

de a fi slujbași drepti, ci sbiri ai popoarelor țerii...

N'avem decât să ne aducem aminte de groaznicul măcel dela Mehadica, despre care atât de mult s'a scris prin foile noastre, — și atunci se va adevăra cum nu se poate mai limpede îndreptățirea acestor vederi.

Și faptul din seamă afară revoltător, că în țeara aceasta, poreclită «liberală», gendarmii au cea mai răufăcătoare menire, se adevărește zi de zi. Zi de zi săvârșesc sbirii stăpânirii cele mai sfruntate volnicii împotriva locuitorilor nemaghiari, zi de zi li prigonesc și schinguesc ei, zi de zi fac ei în lungul și latul țerii barbarii peste barbarii, în dragă voce, și cu învoirea, ba de multe-ori chiar la porunca stăpânirii.

E de ajuns ca să nu fii Maghiar, dar' să fii nestrămutat la casa, la neamul și la drepturile tale, — și poți fi sigur, că nu vei pute ocoli furia acestor sbiri, hrăniți și înarmați pe banii obștei.

Și cu cât ești mai blând, mai pacnic și mai cinstit, cu atât ai a te teme mai mult de ei.

Nici chiar Ungurii, cei atât de ocrotiți și îmbuibăți de cătră «putericii» zilei, nu scapă de sclăbătăcia acestor sângeroși «paznici» ai țerii, mai ales când nu votează cum ar dori stăpânirea.

Bánffy-Pașa a dovedit-o prea bine aceasta.

Dar' nu numai că stăpânirea susține și îndrumă pe gendarmi, să se poarte atât de crud și atât de barbar!

Mai mult! Chiar când ei săvârșesc nedreptățile și schingiuirile cele mai turbate, fără a avea un singur cuvânt întru aceste, și când, îngrozite de setea lor de sânge, tribunalele ungurești însele recunosc că n'au avut drept, chiar și în casuri de acestea ei scapă curați, fără nici o pedeapsă, pentru-că, firește, «au dat dovezi că-și pricep chemarea!»

în cancelaria de cabinet sub sigil, a fost returnat pe calea guvernului, — nedesfăcut.

La 13 Iunie, Dr. Rațiu se reintoarce la Turda. Pe cale e avisat de pericolul ce-l așteaptă la gară, unde Maghiarii rabiți din Turda se pregăteau să-l întimpe cu petri, ciomege și săcuri. De aceea în Cluj se dă jos din tren și ajunge cu trăsura acasă. Pericolul însă nu s'a putut evita. Furia plebei inversunate s'a descărcat încă în aceeași noapte asupra casei, dărîmând și spărgînd totul, pentru a inscena cunoscutul »Vandalism dela Turda«. În ziua următoare bătrânul luptător a fost silit să părăsească Turda, — pentru totdeauna, — alungat de concetățenii sei maghiari, și s'a stabilit în Sibiu. Astfel a trebuit să se despartă de locul seu natal, unde atâtea a luptat și muncit pentru drept și dreptate.

În Decembrie 1892 a mers la București ca să informeze pe mai mulți bărbați de stat ai României despre starea noastră.

Poesii populare.

Culese de Valeria Popescu din Buija (comitatul Hunedoarei).

Ști tu, bade, ce ziceai,
Când seara la noi veneai:
Cerule pe noi de-a pica,
Noi tot nu ne vom lăsa;
Cerule pe noi n'a picat
Și noi, bade, ne-am lăsat.
Știi tu, bade, ce ziceai,
Când pe prag la noi ședeai:
Că om în lume nu va fi,
Pe noi a ne despărți;
Eată omul s'a găsit
Și pe noi ne-a despărțit;
De ne-a despărțit vr'o fată
Cununia nu 'și-o vadă,
De ne-a despărțit bărbat
Să-l mănca vermii pe pat.

Bate vântul prin păduri,
Rupe meri și rupe peri,
Și cu ei rupe și fagi

El este om învățat, cunoscător de mai multe limbi străine, om care a umblat mult prin lume și tot odată bun Român, cu zel și tragere de inimă pentru neam și biserică.

Aceste frumoase însușiri ne îndreptățesc a nădăjdui temeinic, că Dr. Dumitru Radu va face mult bine bisericii, care e chemat a o păstori și neamului, de care se ține.

Eată unele date din viața lui:

Dr. Dumitru Radu s'a născut la 1861 în comuna *Ujfalău* (com. Alba-inferioară) din părinți țerani fruntași, cari amândoi trăesc și azi. Școalele normale le-a făcut în *Aiud*, ear' învățătura gimnazială a făcut-o apoi la gimnaziul din *Blaj*, unde totdeauna a fost între cei mai de frunte studenți. După-ce a sffrșit clasa a VI-a gimnazială, metropolitul *Vancea* l-a trimis la *Roma*, în colegiul (seminariul) grec așa numit „al sfântului Atanasiu”. Ca alumn al acestui colegiu a învățat filosofia și teologia în vestita școală înaltă de teologie *De propaganda fide*, unde s'a distins mai ales prin două dispute publice, susținute în fața de față a Sf. Sale Papii *Leo XIII*, pentru cari a fost premiat (cinstit) cu două frumoase medalii de aur.

Sffrșind studiile a fost sfințit de preot și încununat cu titula de *Doctor în teologie și filosofie* s'a întors în patrie. Metropolitul *Vancea* l-a aplicat întâiu la cancelaria metropolitană. În primăvara anului 1886 a fost trimis apoi de Papa dela *Roma* cu învoirea metropolitului seu, ca preot gr.-cat pentru Români uniți locuitori în *București*. Acl a fost totodată și ca profesor de teologie și mai târziu și ca rector în seminarul catolic din capitala română. Pentru lucrarea sa și meritele câștigate a-olo, ordinariatul catolic de *București* l-a dat titlul de protopop onorar, ear' metropolitul *Vancea* l-a denumit asesor consistorial. Ajungând episcop catolic în *București* *Zardetti*, l-a donumit și de econom al întregii arhidieceze latine de *București*.

În *București* de altfel și-a câștigat stimă și iubire și din partea cercurilor politice.

M. Sa Regele *Carol* l-a primit de mai multe-ori în audiență și se zice că-l prețuia mult.

Cu ocaziunea înaltei vizite, ce *Monarchul nostru* a făcut la *Curtea română*, Drul *Radu* a avut cinstea de a fi primit în mod foarte bun în audiență la *Maiestea Sa Împăratul-Rege*.

Deschiderea dietei și vorbirea de tron.

Țeară cu constituție sau constituțională este aceea, în care legile se fac de trimișii poporului, de deputați și se întăresc de capul statului. O astfel de țeară este și *Ungaria*. Adunarea deputaților se cheamă la noi *dieta* sau „casa de jos” (în *România*: *camera*). Pe lângă *dieta* mai este o adunare legiuitoare, ai cărei membri nu sânt aleși de popor, ci sânt numiți din partea capului statului, sau au intrare în ea după rang avere ș. a. Aceasta adunare se numește *casa magnaților* sau „casa de sus” (în *România*: *senat*). În aceasta au drept de intrare și vot și *Metropoliții* și *Episcopii* noștri români. Legile, pe cari le hotăresc deputații în *dieta*, trebuie să fie votate și în *casa magnaților*; numai după-ce ele trec și prin *casa magnaților*, se supun spre întărire *Domnitorului* țerii. *Domnitorul* are drept să le întărească sau să le reiepte. După-ce *Domnitorul* le întărește, legile intră în putere și se încredințează ministrii cu punerea lor în lucrare.

Constituția este o lege, anume legea cea mai de căpetenie sau cea mai temeinică a unei țeri.

În înțelesul legii numită constituție, adunarea deputaților și magnaților, numite la oaltă *corpuri legiuitoare*, se deschid la cea dintăiu întrunire a lor de către *Domnitor*, prin o vorbire (mesagiu) de tron.

Vorbirea aceasta o pregătesc ministrii. În ea de obicei se face o scurtă iconă despre starea țerii în lăuntru și în afară și apoi se arată, că ce legi vor avea să desbată deputații și ce măsuri au să iee, ca trebile țerii să meargă înspre bine.

Alegerile nove de deputați la noi s'au făcut, precum știm, la sffrșitul lunii

Octomvrie și la începutul lui *Noemvrie*. Deputații aleși cu atâtea volnici și strimbătăți, s'au întrunit acum în *Budapesta*, și *Joia* trecută, în 26 *Noemvrie*, adunarea lor, adecă *dieta* și *casa magnaților* au fost deschise în palatul regesc din *Buda*, de către *Împăratul-Rege* al nostru, prin o vorbire de tron.

Vorbirea aceasta pentru noi nu făgăduiește nimic îmbucurător, precum nici nu avem să ne așteptăm la nici un bine dela *Bánffy* și soții sei ministrii.

Se spune în ea între altele, că deputații vor ave se hotărască încheierea vamală și cheltuelile comune (cuota) ce le are *Ungaria* cu *Austria* și *Croația*; vor avea să ia măsuri pentru regularea administrației în comitate, orașe și sate; i-se vor supune la desbatere câteva legi (procedura criminală, dreptul privat ș. a.); se vor îngrijii de ajutorarea preoțimii, precum și de o pregătire mai bună a învățătorilor și profesorilor. Vor purta grije, ca negoțul și industria să iee avânt mai mare și starea agronomică a țerii să se îmbunătățească; se va regula și colonizarea sau așzarea de economi pe moșii de ale statului, și altele.

Precum vedem, făgăduielile lui *Bánffy* sânt multe, și ar fi bune și frumoase, dacă ele nu ar rămâne în parte msre numai pe hârtie. Știm din trecut, că guvernele și dietele ungare multe an făgăduit și puține bune au isprăvit. Ear' dacă au pus la cale câte ceva, au întocmit lucrurile așa, că prin măsurile ce s'au luat se întărească puterea lor și binele să se resfrângă numai asupra poporului maghiar și a *Jidanilor perciunași și ressefași*, ear' noi dimprotrivă am fost împedecați în înaintarea și dezvoltarea noastră.

Aceste se pot dovedi cu sute de pilde și întâmplări din trecutul apropiat.

Bánffy și noua *dieta* va fi ca și înaintașii sei; așa a lucrat el de când se află la cârma țerii și tot așa vor lucra și în viitor.

FOIȚA.

Dr. Ioan Rațiu.

— Din „Călimdarul Poporului” pe 1897. —
(Urmare din nr. 45.)

Scopul deputației era să exopereze convocarea dietei transilvane. În scopul acesta cei patru bărbați au prezentat la *Schmerling* și la *Împăratul* un Memorand, care a ajuns să fie desbătut și în cancelaria aulică ardelenască. Toți membrii cancelariei au fost contra convocării, afară de Românul *Ladislaw Pop*, care a dat vot separat. M. Sa *Împăratul* a primit votul separat al lui *Pop* și a ordonat convocarea dietei. Astfel deputația și-a ajuns scopul, ba mulțumită stăruințelor ei, cancelarul *Kemény* și-a dat abdicerea făcând loc lui *Fr. Nádasdy*, un om de încredere al *Curții*, care instalându-se în *Cluj* a pregătit terenul pentru *dieta*, care s'a și convocat la 1863 în *Sibiiu*.

La 1862 Drul *Rațiu* și-a deschis cancelaria de avocat în *Turda*. Mulți ani de-a-

rindul el fu unicul avocat român, ear' cancelaria sa în decurs de 30 de ani, până la 1892, a fost ca și o fortăreață de apărare a intereselor poporului român. Mai ales în cauze de segregare și comasare avea Dr. *Rațiu* procesele cele mai însemnate din toate părțile. Unul dintre cele mai vestite procese purtate de dînsul a fost cel al *Totfălenilor*, un proces despre care s'a dus veste în toată țeara. Dar' nu numai *Românii*, ci și *Sécuii* alergau cu procesele lor la avocatul român. Procesele așa numite pentru „*siculica haereditas*”, toate Dr. *Rațiu* le-a purtat și pe toate le-a câștigat. Pentru aceasta adese-ori *Sécuii*, cari treceau pe la *Turda* se abăteau până în anii din urmă, pe la casa avocatului lor, ca să-i mulțumească.

Deschizându-se *dieta* la *Sibiiu*, Dr. *Rațiu* a luat parte la ea ca deputat al *Gurghiuului*, și a fost ales ca notar pentru procesele verbale românești. În *dieta* a vorbit pentru autonomia *Transilvaniei*.

Atât față cu *dieta* imperială din *Viena*, („*Reichsrath*”), cât și față cu cea feudală din

Cluj a luat poziție contrară, — ca *Românii* să nu participe la ele.

La 1866 o mare petițiune circula printre fruntașii *Românilor* din *Ardeal*, acoperită de vre-o 1900 de iscălituri. Această petiție avea să fie așternută M. Sale *Împăratului*. Cu așternerea fură încredințați *George Barițiu* și Dr. *Ioan Rațiu*. Din pricina că *Barițiu* se îmbolnăvi, Dr. *Rațiu* s'a dus singur la *Viena* și așternu marea petiție.

La 1869 se țină cea dintăiu conferință națională, la *Mercurea*, unde se hotări pasivitatea *Românilor* ardeleni față de alegerile dietale. La organizarea acestei conferințe încă a lucrat Dr. *Rațiu* împreună cu *Elie Măcelariu*, care a convocat conferința.

Proxima conferință, care de nou a enunțat pasivitatea, s'a ținut în *A.-Julia* la 1873. nu numai la inițiativa, ci și sub presiunea Drului *Rațiu*. La 1880, în conțelegere cu *George Barițiu*, *George Pop* de *Băsești* și *Partenie Cosma* a statorit în *Turda* principiile fundamentale pentru organizarea partidului național, al cărui președinte e astăzi. Conform acestor

Îndeosebi nu credem să se facă ceva pentru îmbunătățirea stării economilor și industriașilor. Guvernele ungurești au fost meștere în a pune dări și biruri grele pe biet țeranul nostru, dar' nu s'au îngrijit, ca țeranul român să fie îndreptat și povățuit a pute scoate tot mai multe venituri din ogorul seu, și a învăța și meserii. Cu colonisările (așezările) stăm așa, că au fost așezați pe moșii de ale statului (prin Bănat și Câmpie) numai țerani unguri, cu scop de a sparge satele române și a le maghiarisa.

Tot așa va purcede și Bánffy.

Din făgăduielile vorbirii de tron ne privesc mai deaproape: *îmbunătățirea stării materiale a preoșimii noastre și îngrijirea, ca învățătorii să ese mai bine pregătiți.*

Cu privire la preoți, Bánffy zice, că întregirea venitelor preoțești se va face așa, că drepturile bisericilor vor rămâne neatinse, adică ajutoarele se vor da preoșilor prin capii bisericesti și prin consistoare, ear' nu prin solgăbiraie.

Ne temem însă, că condițiile sub care se vor împărți ajutoarele vor fi păgubitoare cauzei noastre naționale. Vom vedea.

Cu privire la învățători, sub îngrijirea ministrului se ascunde dorința veche a guvernelor ungare, foarte primejdioasă pentru noi, de-a închide preparandiile (pedagogiile sau școalele de învățători) noastre și a îndrăma pe viitorii învățători la preparandiile statului. În aceste se învață numai ungurește și Bánffy nădăjduiește prin aceasta a maghiarisa în viitor învățătorimea noastră.

Eată ce ne pune în vedere Bánffy și de aceea noi trebuie să fim cu ochii în patru.

În vorbirea de tron nu se face nici o pomenire despre o nouă lege electorală în locul celei de acum, care e de tot nedreaptă și păcătoasă și nu se face pomenire despre *deslegarea cauzei de naționalitate*,

principii s'a alcătuit programul național, care s'a proclamat în conferința dela 1881 în Sibiu. La conferința din 1884 a luat parte ca delegat și a fost ales president al ședințelor; asemenea a participat și la conferința din 1887, când s'a hotărât în principiu așternerea unui memorandum la tron. La 1890 a convocat dimpreună cu Iuliu Coroian conferința ținută la 27 Octombrie, pe care a deschis-o cu o pătrunzătoare vorbire. Prin conclusele acestei conferințe s'a atras atențiunea Românilor de peste Carpați la situația noastră. Din mișcarea pornită atunci a răsărit »Liga«.

Conferința din 1892 (20—21 Ian.) asemenea a fost convocată și prezidiată de Dr. Rațiu. În conferința aceasta s'a hotărât așternerea fără aminare a Memorandului și a fost ales actualul comitet național în frunte cu Dr. Rațiu.

În Maiu 1892 Dr. Rațiu a condus deputația de 300 la Viena și a solicitat o audiență la Majestatea Sa, ca să predea Memorandul, ceea-ce prin intervenirea guvernului maghiar, s'a zădărnicit. »Memorandul« depus

care e cea mai arzătoare treabă a țerii. Toate popoarele nemaghiare sânt nemulțumite în măsura cea mai mare și Bánffy totuși nu află de lipsă a spune un cuvânt despre aceasta. El sau nu e harnic a deslega aceste treburi, sau nu vrea.

Dar' noi nici nu așteptăm, ca guvernul de acum să deslege aceste mari cauze. E prea mic și orbit de patimi, între cari cea mai mare e patima maghiarizării, decât să poată deslega lucruri așa de însemnate.

Așa stăm cu guvernul lui Bánffy și cu noua dietă. Din această parte la nici un bine să nu ne așteptăm și tocmai pentru aceea să fim cu grije la ceea-ce se întâmplă și să ne apărăm cu mic cu mare în contra loviturilor, ce ne vor veni.

Gendarmii ungurești.

(Sc.) Sânt pe lume *gendarmi* și *gendarmi ungurești*. Gendarmi au, în vre-o formă oare-care, toate țerile culte, — *gendarmi ungurești avem numai noi*.

Și e mare deosebire între gendarmii celorlalte țeri și între gendarmii ungurești.

În ori-care altă țeară, siguranța averii și a vieții cetățenilor cere susținerea unor *slujbași armași*, cari să stee totdeauna pază liniștei și păcii țerii, împotriva răufăcătorilor din lăuntru ei; o menire aceasta și foarte frumoasă și foarte trebuincioasă binelui obștesc.

Acești slujbași armași sânt *gendarmii*.

Altcum stă însă cu *gendarmii ungurești*.

Acestia — după-cum s'a dovedit de atâtea sute de ori — să pare, că nu sânt puși întru paza liniștei și păcii, ci întru *turburarea* lor; după isprăvile multora din ei li vine omului să creadă, că ei sânt puși să apercă *interesul* numai a unei stăpâniri potrivnice binelui obștesc; să pare că ei nu au menirea

de a fi slujbași drepti, ci *sbiri* ai popoarelor țerii...

N'avem decât să ne aducem aminte de groaznicul măcel dela Mehadica, despre care atât de mult s'a scris prin foile noastre, — și atunci se va adevăra cum nu se poate mai limpede îndreptățirea acestor vederi.

Și faptul din seamă afară revoltător, că în țeara aceasta, poreclită «liberală», gendarmii au cea mai răufăcătoare menire, se adevărește zi de zi. Zi de zi săvârșesc sbirii stăpânirii cele mai sfruntate volnicii împotriva locuitorilor nemaghiari, zi de zi îi prigonesc și schinguesc ei, zi de zi fac ei în lungul și latul țerii barbarii peste barbarii, în dragă voce, și cu învoirea, ba de multe-ori chiar la porunca stăpânirii.

E de ajuns ca să nu fii Maghiar, dar' să fii nestrămutat la casa, la neamul și la drepturile tale, — și poți fi sigur, că nu vei pute ocoli furia acestor sbiri, hrăniți și înarmați pe banii obștei.

Și cu cât ești mai *blând*, mai *pacnic* și mai *cinstit*, cu atât ai a te teme mai mult de ei.

Nici chiar Ungurii, cei atât de ocrotiți și îmbuibăți de cătră «putericii» zilei, nu scapă de sălbătécia acestor săngeroși «paznici» ai țerii, mai ales când nu votează cum ar dori stăpânirea.

Bánffy-Pașa a dovedit-o prea bine aceasta.

Dar' nu numai că stăpânirea susține și îndrumă pe gendarmi, să se poarte atât de crud și atât de barbar!

Mai mult! Chiar când ei săvârșesc nedreptățile și schingiuirile cele mai turbate, fără a avea un singur cuvânt întru aceste, și când, îngrozite de setea lor de sânge, tribunalele ungurești însele recunosc că n'au avut drept, chiar și în casuri de acestea ei scapă curați, fără nici o pedeapsă, pentru-că, firește, «au dat dovezi că-și pricep chemarea!»

Poesii populare.

Culese de Valeria Popescu din *Bitița* (comitatul Hunedoarei).

Ști tu, bade, ce ziceai,
Când seara la noi veneai:
Cerule pe noi de-a pica,
Noi tot nu ne vom lăsa;
Cerule pe noi n'a picat
Și noi, bade, ne-am lăsat.
Ști tu, bade, ce ziceai,
Când pe prag la noi ședeai:
Că om în lume nu va fi,
Pe noi a ne despărți;
Eată omul s'a găsit
Și pe noi ne-a despărțit;
De ne-a despărțit vr'o fată
Cununia nu 'și-o vadă,
De ne-a despărțit bărbat
Să-l mănecă vermii pe pat.

Bate vântul prin păduri,
Rupe meri și rupe peri,
Și cu ei rupe și fagi

în cancelaria de cabinet sub sigil, a fost returnat pe calea guvernului, — nedescăcut.

La 13 Iunie, Dr. Rațiu se reîntoarce la Turda. Pe cale e avisat de pericolul ce-l așteaptă la gară, unde Maghiarii rabiți din Turda se pregăteau să-l întimpe cu petri, ciomege și săcuri. De aceea în Cluj se dă jos din tren și ajunge cu trăsura acasă. Pericolul însă nu s'a putut evita. Furia plebei înverșunate s'a descărcat încă în aceeași noapte asupra casei, dărâmand și spărgând totul, pentru a înscena cunoscutul »Vandalism dela Turda«. În ziua următoare bătrânul luptător a fost silit să părăsească Turda, — pentru totdeauna, — alungat de concetățenii sei maghiari, și s'a stabilit în Sibiu. Astfel a trebuit să se despartă de locul seu natal, unde atâta a luptat și muncit pentru drept și dreptate.

În Decembrie 1892 a mers la București ca să informeze pe mai mulți bărbați de stat ai României despre starea noastră.

Eată o pildă, cea mai nouă, despre aceasta.

În 7 August st. n., a fost găsit mort în comuna Vizma (cercul Lipovei) cârcămarul jidov Weiss. Bănuiala de ucidere a căzut, ca din senin, asupra țeranilor Partenie și Dimitrie Simulescu și Pavel Achim, fruntași din acea comună, deși acestia erau cu desvîrșire nevinovați, după-cum s'a dovedit în urmă.

Gendarmii, spre a scoate cu orice preț mărturisiri de vinovăție dela aceștia, *'i-au bătut și chinuit atât de crud, încât, ne mai putând suferi durerile, au mințit în sfârșit, că ei au ucis pe Jidov.* — În urma aceasta nefericiții au fost aruncați în temniță, ear' de aci duși înaintea tribunalului. Aici însă au declarat, că *numai de groaza gendarmilor au spus că ei sînt ucigașii,* — și tribunalul 'i-a liberat.

A recunoscut deci însuși tribunalul *nevinovăția țeranilor și sîlbăticia gendarmilor.* Totuși acestora nu li-s'a întemplat nimic, ear' țeranii au rămas și schingiuiți și închiși pe nedrept!

S'ar mai pute așa o neomenie în vre-o altă țeară?! De sigur că nu!

La noi însă toate se pot, afară de dreptate și egalitate față de toți!

— DIN TRECUTUL NOSTRU. —

Mihaiu-Viteazul.

După-ce fu cuprius Ardealul, urmă în curînd cuprinderea Moldovei prin Mihaiu. Moldova era a treia țeară românească, pe care, cum am spus în un număr de mai nainte, cuprinzîndu-o Mihaiu, împreună sub stăpînirea sa cele trei țeri: Muntenia, Ardealul și Moldova, locuite de Români și cari n'au mai fost împreunate la olaltă de pe vremea străbanilor nostri.

În Moldova lucrurile se schimbaseră spre rîul lui Mihaiu și al creștinătății.

Și desparte oameni dragi;
Cin' ne-a despărțit pe noi
N'ar avè noroc la boi,
Să-'i mînce casa pustia
Și coplii sărăcia.

Auzi mîndră cucul cîntă
Eși afară de-'l ascultă,
De 'ți-o cînta cucul bine,
Să vii mîndră după mine,
De 'ți-o cînta cucul rău,
Să te duci cu Dumnezeu.

Cucule, peană galbină,
Eu mă culc, tu mă leagănă,
Că eu n'am fost învîștată
Să mă culc nelegănată.

De-aș ști, badeo, că-'i venit
Drumul 'ți-'l-aș vîrui,
Tot cu var de cel ales
Ca să știți că te iubesc,
Tot cu var bine muiat
Să știți că nu te-am lăsat.

Am văzut, că Aron-Vodă se resculase și el contra Turcilor, dimpreună cu Mihaiu, făcînd legătură cu el și cu Sigismund Báthori. Bănuit însă, că pe sub mână ar vinde pe creștini Turcilor, fu prins fără de veste de oastea ardeleană, aflătoare în Moldova și dus în Ardeal, la 1595. Aici fu închis în castelul de la Vințul-de-jos, unde muri peste doi ani,

Urmașul seu a fost Stefan Rêzvan, care, ținîndu-se de legătura cu Mihaiu, a luat parte cu oștile sale la înfrîngerea lui Sinan-Pașa în Muntenia.

Polonii sau Leșii, cari pe acele vremuri aveau împărăția (regatul) lor neatrnată, nu priveau cu ochi buni învingerile voevozilor români și hotărîră a-'i scoate din Domnie. Folosindu se deci de lipsa lui Rêzvan de acasă, ei intră în Moldova și pun de Domn pe Irimie Movilă, care le făgădui ascultare și supunere.

După-ce Sinan-Pașa fu alungat peste Dunăre, precum am spus mai nainte, Rêzvan se întoarce în Moldova cu oastea sa și cu ceva ajutor ardelean, voind a alunga pe Irimie Movilă din scaunul domnesc. Norocul însă nu 'i-a fost priincios, căci fu bătut, luat prins și ucis cu cruzime.

Astfel în Moldova rămase Domn dușmanul lui Mihaiu, Irimie Movilă.

Acum să ne întoarcem ear' la lucrurile lui Mihaiu.

Pe cînd el, după cuprinderea Ardealului, își da silința să liniștească și să pună în bună rînduială această țeară, Irimie Movilă în legătură cu fostul prinț al Ardealului Sigismund Báthori și la îndemnul Turcilor și Polonilor, își aduna oști, ca să răpuie pe Mihaiu-Vodă.

Mihaiu aflînd de aceste uneltiri, se hotărî să lovească el întâiu pe Irimie-Vodă și să-'l alunge din Moldova, voind totodată a răsbuna și uciderea prietenului seu Rêzvan. El, după-cum era iute la fire, își adună în mare grabă o oaste de vre-o 50.000 de oșteni și lăsînd în Ardeal în lo-

cul seu pe banul Mihalcea, plecă în Moldova.

Irimie, care nu se aștepta la o soșire așa de grabnică a lui Mihaiu, fu bătut la Suceava. Oastea moldovană, în număr de 15 mii, înainte de a se începe lupta, punîndu-'și cușmele în vîrfurile solitelor, trecu între strigăte de bucurie, în tabăra lui Mihaiu. Irimie rămase numai cu Polonii și fu bătut, scapînd cu fuga la pretenții sei în țeara leșească.

Astfel ajunse Mihaiu și în stăpînirea Moldovei, care 'i-se închină cu bucurie, precum 'i-se închinase mai nainte oastea moldovană. El intră cu mare pompă în capitala țerii, în Iași și fu recunoscut de Domn al Moldovei.

Mihaiu, ca să câștige și mai mult iubirea moldovenilor, le iertă birurile, pe cari Irimie le urcase și lăsînd pentru paza și guvernarea țerii patru generali ai sei, se întoarce în Ardeal.

Cuprinderea Moldovei s'a întemplat în anul 1600. În 1 Iulie a aceluiași an Mihaiu intră de nou cu mare pompă în A.-Iulia și la 20 Iulie a ținut adunare cu staturile țerii Ardealului, cari 'i-au depus jurămint de supunere și credință.

Aceasta e vremea, cînd Mihaiu s'a aflat în culmea gloriei și măririi sale. Abia 5 ani au trecut de cînd el s'a sculat împotriva Turcilor, ca să scape țeara de jug și cată, că prin vitejia sa nu numai alungă pe crunții păgâni, dar' mai cuprinde două țeri, *întinzîndu-și domnia pe întreg pămîntul românesc.*

Această mărire a lui Mihaiu și a neamului nostru nu a ținut mult. Încrederea prea ușoară a lui Mihaiu în nemeșii unguri, cari îl dușmăneau în ascuns, împregiurările nestatornice și mulțimea protivnicilor, cari se grămădiseră toți deodată, 'l-au doborît și răpus.

Steaua lui Mihaiu, care a lucit atât de falnic, a început a se întuneca.

DIN LUME.

România.

Vineri, în 27 Noemvrie n. s'a deschis în București cu pompa obicinuită dieta României, ținîndu-'și Maiestatea Sa Regele Carol I. așa numita *vorbire de tron*, în care se arată pe scurt lucrările, pe cari voește să le îndeplinească stăpînirea cîtă vreme ține dieta.

Austria.

Din Viena se dă știrea, că stăpînirea austriacă va stăruî din rășputeri, ca lucrările dietei să se gate până în Martie, anul viitor. Atunci apoi dietei acesteia 'i-se va face sfîrșit și se vor face alte alegeri după noua lege adusă de curînd în Austria, pentru alegerile de deputați.

Foaie verde fagul face
Ce iubesc maichii nu-'i place,
Nu mă maică blăstăma,
Că nu fac pe voia ta;
Șase boi și șase junci,
Nu-'s ca buzele de dulci;
Patru cai la un căruț,
Nu-'s ca brațul de drăguț.
Și urtu-'i mare rău,
Mama mea, sufletul meu,
Căci uritul n'are leac
Numai trei scînduri de brad
Și-o cruce mare la cap.

Fă-mă, Doamne, ce mi face,
Nu-'mi da om care nu-'mi place;
Fă-mă primură 'nvîrgată,
Peste Deva aruncată,
Nici vîntul să nu mă bată,
Nici soare să nu mă ardă
Numai badea să mă vadă.

Francia și Italia.

Am mai amintit, că legăturile dintre aceste două țeri surori au început a se îndrepta mult în vremea din urmă. Foile mari, franceze și italiene, scriu cu plăcere despre o apropiată prietenie între amândouă țerile și fruntașii politici, cari sunt azi la putere, încă arată asemenea dorințe. Așa, spre pildă, nu de mult ministrul italian de comerț a ținut în orașul Carmagnola o caldă vorbire despre legăturile de prietenie dintre Italia și Francia, vorbire, care a stîrnit mare bucurie atât la Italiani, cât și la Francezi.

SCRISORI.

Sfințire de școală.

Pintic, Noemvrie 1896.

Domnule Redactor!

În Dumineca din 27 Octomvrie st. n. a avut loc în comuna noastră *Pinticul-săleșc* o frumoasă sărbătoare, sfințindu-se școala nouă care a urmat petrecere. După ce am fost de la sf. biserică, ne-am adunat tot poporul la școala cea veche, unde a ținut bravul nostru învățător o vorbire foarte potrivită.

De acolo am plecat cu toții la școala cea nouă. Ear' în decursul drumului 12 tineri au mers în frunte cu dl învățător au cântat poezia „*Desteptă-te Române*”, așa încât s'a strigat un mare simțământ național în publicul nostru, care era adunat din mai multe comune. După aceea au urmat sfințirea școlii; aici au făcut mai multe rugăciuni din partea părinților noștri. După ce a gătat cu sfînzare, a ținut dl părinte o predică, în urmărește strigăte „să trăiască” a dat dlui învățător în seamă prucia și cheia școlii. După aceea s'a început petrecerea, la care a luat parte în rînd cu poporul și întregă întolita noastră română, cari 'și-au petrecut în bucurie poporului până târziu.

Dintre oamenii comunei sînt 5 rătăciți cari 'și-au lăsat legea, pentru-ca s'nu dea ei bani la facerea școlii. — Onorații cetățeni dacă voesc a ști pe acestia cu numele, îi rog să binevoiască a ceti în „*Foaia Pop.*” nr. 17 din anul acesta, unde le vor afla și faptele lor. — Acestor rătăciți nu le-a fost iertat să intre în curtea școlii între oamenii cinstiți.

S'au jucat și jocuri naționale, anume: *șarja și brîul*. Sârba s'a jucat de 12 tineri mari, în frunte cu junele *Teodor Toma*, făcînd o mare plăcere privitorilor.

Sara la cină a ținut dl părinte o vorbire, lăudînd pe primarul și cassarul comunei și mulțumindu-le că au stîrmit mult pentru facerea școlii.

Incorațiați de buna reușită a petrecerii, ne-am hotărît, că de aici înainte să dăm în fiecare an câte o petrecere de acest fel.

Pinticanul.

CRONICĂ.

Osândiții din Bocșa-montană. Privitor la faimosul proces al celor 11 Bocșeni, amuzată că ar fi ars steagul maghiar, „*Tribuna*” primește următoarele amănunte: Întărind și curia greaua osîndă croită așa numiților „*agitatori*” din Bocșa, judele de acolo a dat

osândiților vreme de o lună până la intrarea în temniță. În acest timp harnicul lor avocat, dl *Coriolan Brediceanu*, a cerut cu dovezi tari învoirea procesului.

Învoirea s'a respins însă fără nici o dovadă și s'a cerut îndeplinirea sentinței.

Nefind temnița din Bocșa destul de mare pentru a primi la stîul seu „*patriotic*” pe toți osândiții, acestia au fost împărțiți în două părți: 6 în *Bocșa* și 5 în *Lugoj*. În Bocșa au rămas: *Nicolae Spineanu, Iosif Stefanigă, Carol Jian* și *Octavian Maniu*, ear' în Lugoj: *Adrian Diaconovici, Mateiu C. Figa, Nicolae Loga* și *Nicolae Bordencă*. Doi inși din cei unsprzece sînt la cătănie pe două luni, ear' unul a fost lăsat să mai stea 2 luni acasă. Împotriva respingerii înviorii procesului dl *Coriolan Brediceanu* a apelat la *tabla regească din Timișoara*.

Procesul Tiurenților. Privitor la cunoscutul proces al Tiurenților, despre care luaserăm și noi știre la timpul seu, aflăm, că cei doi osândiți: preotul *I. Pop Păcurar* și învățătorul *G. Făgărășan* din comuna Tiur (lângă Blaj) au primit răspuns la recursul lor înaintat cătră tabla regească. Celui dintâiu 'i-s'a schimbat osînda de 8 luni temniță de stat în greaua osîndă de 6 luni temniță ordinară, ear' celui de al doilea 'i-s'a lăsat osînda dată de tribunal.

Reușita tîrgului de zărnice din Iudapesta, poreclit și „*milleniu*” a fost într'adevăr groaznic de mare. Perderile îndurate se urcă la frumoasa sumă de *cinci milioane florini!* — Bună ispravă, nu-'i vorbă! De-le Dumnezeu tot asemenea reușite și apoi se pot duce de unde au venit, Ungurașii noștri.

Reștinși. Partidul popular avea de gând să trimită o mare deputațiune la *Maiestatea Sa*, pentru a-'i arăta barbarile săvîrșite la alegerile din urmă. La deputațiune ar fi luat parte toți acei credincioși ai partidului, cari au fost ca bărbați de încredere pe lângă candidații partidului popular, și cari astfel au fost în stare a mărturisi despre ce au văzut și auzit. Planul acestei deputațiuni s'a zădărnicit în ultima clipă, pentru-că fruntașii partidului au aflat, că *Maiestatea Sa* nu va primi deputațiunea. Sigur, că numai *Banffy Pașa* și sfetnicii sei au făcut și isprava asta!

Convocare. „*Reuniunea învățătorilor români gr.-or. din districtul XI. Făgărăș*” al arhidiecesei transilvane, își va ține adunarea generală din est an *Sâmbătă în 30, Noemvrie și Duminecă, în 1 Decemvrie a. c. st. v. în comuna Stena*, protopresbiteratul *Cohalm*, la care adunare sînt poștiți a lua parte toți membrii, precum și alți binevoitori ai acestei reuniuni.

Blăstîmăție rară. Din comuna *Siciu* comitatul *Sălajului*, tractul protopopesc al *Sălajului*, primim următoarele știri întristătoare: În 10 Noemvrie a. c., înspre seara zilei sîntei *Dumineci*, cineva din poporul acelei comune a aprins fînel domnului protopop *Ioan Păpiriu Pop*, în ziua următoare fu aprins grajdul chiar atuncia, când oamenii erau la slujba dumnezească. Aceste întîmplări îngrozitoare încă n'au fost destule, după aceste a urmat al 3-lea cas, și anume au aprins șura așa, încât dl protopop desnădejduit a fost silit a părăsi *Siciu* și a mers să șeară la *Reverendissimul domn Vicar al Sălajului* dimpreună cu stimata sa soție, până la hotărîrea

mai marilor bisericești. Vina s'a pus pe crâsnicul bisericii; lucrul s'a înștiințat pretorului, ear' acela a trimis gendarmi în comună, cari au bătut pe crâsnic, fapta însă nu s'a putut dovedi. Dl protopop a fost silit chiar bucațele și vestmintele să le scutească în biserică de frica păgânilor din comună. Făptuitorii până acum nu s'au putut afla, dar' se presupun. Rușine și earăși rușine.

Regele Sîrbiei la Roma. Mercuri, la 25 Noemvrie n., a sosit în *Roma*, orașul cel mai de frunte al Italiei, regele *Alexandru al Sîrbiei* cu o mare suită. El a fost primit cu însufețire și dragoste atât de regele italian *Umberto*, cât și de popor. Regele Sîrbiei a cercetat și pe *Papa*, care încă 'l-a primit foarte bine. A doua zi regele a plecat la orașul *Neapole*, de unde s'a întors peste câteva zile ear' la *Roma*. Aici va petrece mai multă vreme.

Ungurii tot bătăuși ori-unde! În seara de 22 Noemvrie n., s'a petrecut în orașul *Cleveland* (din America) o bătaie sângeroasă între *Irlandezi* și în're *Unguri*, cari erau înarmați cu cușile și cu măciuci. Patru inși rămaseră morți, doisprzece răniți. Poliția numai cu greu putu înăbuși bătaia.

Arătare criminală împotriva unui deputat. Alegătorii din cercul *Lengyeltot* au făcut la tribunalul din *Kaposvár* arătare criminală împotriva alesului deputat *Ábrányi Kornel*, pe cuvînt, că acesta a făcut mari mituiri cu beuturi, bani etc. — Trist de tot pentru dieta lui *Bánffy*, dacă alegătorii se încred mai mult în tribunal, decât în ei!

Meseria unui moștenitor de tron. Toți copiii reginei engleze *Victoria* au învățat câte o meserie. Principele de *Wales*, moștenitorul tronului, 'și-a ales la timpul seu — cismăritul, pe care 'l-a învățat foarte bine. De câte ori servitorul îi dă încălțăminte nouă, înainte de a le încălța, se cercotează de aproape dacă sînt bune.

Orfanii armeni în Germania. O ceată întregă de copii armeni, rămași orfani în urma măcelurilor din *Constantinopol*, a sosit în Germania, spre a-'și căuta acolo mijloace de trai. Mare parte din ei vorbesc mai multe limbi europene și răsăritene. Nefericiții au sosit sîmîenzi și goi la *Frankfurt*, unde li-s'a dat ajutor prin colecte. Ei vor fi așezați în casele de orfani. Pe băieții voesc să-'i crească la teologie spre a se putea întoarce în patria lor și a se face acolo preoți.

A sărit de pe tren. Studentul din *Pesta Petru Stoikovics*, de naștere din *Panciova*, a fost la 25 Noemvrie n. în învecinatul oraș *Szent-Endre*, la înmormîntarea episcopului sîrbesc *Magyarevics*. Seara se întoarce cu trenul vicinal la *Budapesta*. Era aproape de miezul nopții, când trenul ajunse lângă un pod de peste *Dunăre*. Aici studentul voi să sară din vagon, de oare-ce peste pod putea ajunge mai iute acasă. Tovarășii sei de drum îi arătară primejdia, în care s'ar arunca sîrind jos. *Stoikovics* susținea totuși, că trenul vicinal merge tot așa de încet ca și tramvaiul cu cai, și prin urmare sări din vagon. Nesocotitul tîner ajunse însă sub roatele trenului. Acestea îi rupseră piciorul stîng, așa încât trebuia tăiat din rădăcină, Rana bietului student e de moarte.

Sfințire de biserică. Din *Sinteușul-mare* ni-se scrie, că la 8 Nov. n. a avut loc acolo sfințirea noii biserici, care s'a zidit în urma neobositorilor stăruințe ale preotului *Stefan Dragoș*. Serviciul divin a fost săvârșit de preoțimea tractului Cetății-de-peatră (Chior), în frunte cu administratorul protopopesc *Teodor Șovre*. În cursul sărbătoreștii act a cântat și corul, condus de învățătorul *Gavriil Bogdan*, și compus din tinerimea locală și din mai mulți învățători din împrejurime. La sfințire a fost de față o mare mulțime de popor din comună și din Țur.

Din Veștem. La notița din nr. 46 al „Foi” noastre, intitulată: *Notar bătuș*, dl notar *Ieronim Spornic* din Veștem, ne trimite o scrisoare mai lungă, în care zice, că nu sânt adevărate cele scrise despre dînsul. „E o minciună scrie d-sa, că eu aș tracta rău cu oamenii, și chiar aș fi bătut pe un anumit Ioan Grecian, și că aș fi fost și pedepsit pentru aceasta. Necum pentru acest numit, care nici nu există în comuna noastră, dar' nici pentru altul de nime n'am fost pedepsit”. Dl notar zice, că în Veștem, ca și în ori-care comună sânt netreb-nici, cari nu se supun dirighetorilor și trebuie pedepsiți. Dînsul crede, că unii din aceștia „au scornit” cele ește în notița amintită.

În această notița s'a tipărit din greșală numele Grecian, în loc de *Ogrecan*, despre care s'a zis că a fost bătut, — ceea-ce îndreptăm acum.

Mort din beție. Într-una din Duminicile trecute muncitorul *Mihályi Mátyás* din orașul Solnoc a avut atât de mult rachiu, încât dela o vreme însuși cărămarul s'a îngrozit și n'a mai vrut să-i dea nici un pahăruț. În urma aceasta bețivul porni foarte mâhnit spre casă. Înserase deja și în deasa întunecime *Mihályi* căzu într-o vale. La strigătele sale după ajutor fu scos însă de doi trecători, cari îl duseră într-o casă vecinată. Aci în scurtă vreme muri. Cercetarea medicală pornită de poliție a dovedit, că muncitorul a murit din rachiu. Eată ce face beutura!

Foile engleze în școală. Rar s'o mai găsești țeară, în care se pune un preț așa de mare pe foi, ca în Anglia. Aceasta o dovedește și faptul, că acolo foile se folosesc chiar și la școală, în scopuri de învățătură. Nu de mult se scria prin foi, că învățătorii englezi au cetit și lămurit școlărilor lor povestirea foii „*Daily Chronicle*” asupra călătoriei învățatului *Nansen*, care cercetează acea parte de Mează-noapte a pământului, unde e în veci ghiășă. La școlile din Anglia se află în fiecare chilie o tablă pusă anume pentru a se lipi pe ea articolele din foi, cari pot servi spre învățatura școlărilor. — Eată o prea frumoasă pildă, cât de bine își știu prețul Englezii foile lor. Noi ar trebui să ne apingim cu atât mai ales puțin-le noastre foi, de oare-ce cărți de învățatură avem de tot puțin!

Birje — fără cai. În 1 Noemvrie n. a apărut pe ulițele din Paris cea dintăiu birje fără cai. Birja seamănă cu un cupru închis și are o mașină de petrol cu putere de patru cai. Motorul e așezat între roatele dindărēt. Birja se poate închiria după obicinuitul preț al birjilor din Paris: 1 fl. pe oră. Sigur, că nu peste mult o mulțime de astfel de birji vor alerga prin Paris, căci deși scumpe, ținerea lor costă în Paris mai puțin decât a celor cu cai.

Șerpar confiscat. „Gazetei *Transilvaniei*” i-se scrie din Poiana-sărăta (comit. Trei scaune), că înainte de asta cu câteva săptămâni, un țeran român de acolo își cumpăraseră în România un chimir (șerpar), pe care din întâmplare se aflau scrise cuvintele „*Tradească România*”. Țeranul, a purtat șerparul în pace până înainte de asta cu vre-o 3 săptămâni când, voind să treacă în România pentru a-și cumpăra un kilogram de struguri, niște gendarmi, ce erau la vamă, observând inscripția numită pe șerparul Românului, îi confiscară acestuia șerparul. Astfel bietul Român a rămas până în ziua de azi fără șerpar.

Ucis de ginere-sau. Din comuna *Bersova*, comitatul Arad ni-se scrie, că zilele trecute economul *Petru Paiuștan*, om foarte bine văzut de toți consătenii sei, a fost atât de cumplit bătut de ginere-sau *George Balșan*, cu care beuse în cârcimă, încât peste două zile nenorocitul a murit. Ucigașul a fost prins de gendarmi și dus la închisoare.

Soacră — poamă-acră. Una dintre cele mai cumplite soacre e fără îndoială *Ana Rebeș* din comuna *Dömös* (cott. *Strigoni*). Soacra aceasta devenise o adevărată năpaste pentru nefericitul ei ginere *Stefan Nagy*, un om blând ca porumbul. Zi de zi îl certa cu cele mai aprige cuvinte. Într-una din zile soacra nu se mai mulțumi cu atâta, ci încercu a bate pe smeritul ginere cu un pișălug de fier și încă atât de cumplit, încât nefericitul om, în urma rănilor îndurate, muri în spitalul din *Strigoni*. Furioasa văduvi a fost întemnițată.

Balon rusesc în Galiția. Zilele trecute a căzut în apropierea comunei *Brzșersov* din Galiția un balon cătănesc rusesc. Balonul a fost scăpat de femeile din acea comună; el plutia la o înălțime de abia 50 m. și bărbații cari s'au adunat la strigătul celor din balon, nu cutezau să se atingă de funiile ce atârneau pe pământ și să-l tragă jos. A venit însă o ceată de femei, cari au tras balonul la pământ, cugetând că pe această cale le vin acasă bărbații, duși în America. În balon, spre mirarea lor, au aflat un căpitan și un locotenent din *Varșovia*.

Odata rozelor parisiene. În Paris — scrie *Temps* — a strănit mare bucurioștie, că *Țarvena* n'a aruncat mulțimea de flori, primite la Paris în buchete, ci le-a aranjat o odă separată în palatul imperial din *Petersburg*.

Mai nou.

Foile din România aduc știrea, că întreg ministerul dlui *D. Sturdza* și-a dat dimisia. Cu formarea noului minister a fost însărcinat dl *P. S. Aurelian*, președintele camerei române.

Earăși osândire.

Azi s'a judecat la tribunalul de aici procesul țeranilor *Ioan Poda* și *Constantin Măhală* din Săcădate, acușati că au cântat și vorbit împotriva Ungurilor. Apărător a fost dl avocat *Ioan Preda*. *Ioan Poda* a fost osândit la două luni temniță, 5 fl. pedeapsă în bani și cheltelile de proces. *Constantin Măhală* a fost aflat de nevinovat.

R Î S.

Păcălit.

Un Ovreiu schimbător de bani (zaraf) stătea în ușa prăvăliei. care era goală de tot.

Vine un Român și privind în lantru zice:

— *Bună marfă ai avut, domnule, de ai vândut-o toată.*

Ovreiul voind a-și rula de Român, îi răspunde:

— *Am avut capuri de măgar...*

— *Bună marfă, îi zice Românul și șiret, toate le-ai vândut, numai unul rămas, că și-a mai rămas.*

Trimisă de *Romul M. Albu*

POSTA REDACȚIEI.

Abonent nr. 8207 (jurat). Diurnele trebuie plătite, precum și pentru cancelarie, dar' cât sânt de mulți noi nu putem ști, nefiind în tot locul o formă. Fără nevoie, cum zici, la consistorul din Sibiu.

X. I. în Arpașul-de-sua. Cole-ce ne scrii despre învățătorul d-v. I. B., că a încuiat copiii în școală cu cheia s'a dus în satul vecin, încât părinții băieților pe fereastră; că a bătut și ch-nuit pe băiat, punându-l cu picioarele pe jar din sobă și vine a nu le crede întocmai. Te rugăm a adresa aceste cu părinții băiatului chinuit și cu alți cazuri și apoi — dă-l pe mâna noastră.

T. B. în Cătelul-rom. Trimiteți banii pentru cele 14 călindare și pentru porto 30 cr. și veți primi cu călindarele și „Răvașul nostru”, care e cuprins în călindar.

Un abonent în Seplac. „Lipitorile sânt deosebit nu se află, ci în volumul al IV-lea de text al lui Alexandri. Acesta costă 2 fl. 10 cr. și pricepe 30. So află la noi.

D. P. în Bord. Ne pare rău, dar' noi de un nevăzând copilul nu putem ști leacul. Nu creștea și ni bani și mergi la un doctor cu el cât mai în grabă să nu se învechească boala.

Un bădăcinean. Am publicat deocamdată și vezi. Ar fi grozav să se adevărească presupunerea și ne scrii. Te rugăm a ne înștiința despre starea marilor parte a lucrului.

Abonent nr. 1685. (T. T. în P. n.) Publică corespondența. Avisul ar trebui să-l înșalească comit. cu numele, ca întreprinzătorii să știe cui au să scrie. În cunoștințea-ne pe cine să subscriem?

Abonent nr. 1799. Pentru darea de cămărită care comitat își are statutele sale deosebite, în care sânt taxele și alte reguli. Cere dela comitat aceste statute și vei vedea, ce aveți de plătit.

Vas. Gr. în Fizeș. Fără prin cinera recuză la direcția financiară, arătând cu scrisori (pas) ce ai de ești cătău, și câtă dare ai plătit și de când.

Abonent nr. 7469. (I. G. econ. în M.) Dacă comitat se hotărăște, poate să mute notariatul la Măreș, chiar și dacă e mai mică comună, ca a d-v. — Pentru „Călindare” trimiteți banii, căci altcum vin acum scumpe.

Vasile Gr. în D. Deși îți credem durerea și poezia nu o putem tipări, fiind slabă. Trimiteți niș mai bune.

Dlui G. S. Șetin. În afacere atât de grea cum este boala soției d-tale nu-ți putem da alt răspuns decât potrivit, decât să rămâi pe lângă sfatul medicului.

Dlui Filimon Cozma, Tătărești. Statute pentru întemeierea grănarelor bisericești, de care ar fi nevoie lipsă, nu sânt tipărite, cel puțin noi n'avem la „Tipografia”.

Abonentul. (Giurul Reghinului). Nu ne scrie nici că cine ești, nici că de unde ești. Cum să răspundem dar? Deși la necunoscuți nu avem cătău a răspunde, fiind vorba de niște copii orfani te rugăm să faci numai decât arătare la scaunul orfanal despre lucrurile ce scrii. Scaunul orfanal va face apoi cu pașii de lipsă, ca mama se nu pună mai mult rău pe simbria fetelor. Dreptul acesta nu-l are. Dacă însă fetele se învoesc de bunăvoie la aceasta, nu pot să facă nime nimica.

Pentru redacție și editură responsabil: *Ioan Moraria*. Proprietar: Pentru „Tipografia” societate pe acțiuni: *V. H. Dressnandt*.

LOTERIE.

Tragerea din 8 Noembrie n.

Viena: 60 4 66 41 59
 Timișoara: 75 56 41 61 55

Tragerea din 2 Decembrie n.

Briun: 30 58 79 45 65

Trăgările din săptămâna viitoare după căl. vechiu.

Luni, 25 Noembrie: Trapold.
 Joi, 28 Noembrie: Murș-Sereda.
 Vineri, 29 Noembrie: Almașul-mare, Apoldul-mare.
 Sâmbătă, 30 Noembrie: Cehul-Selagiului, Pișcolț, Zam (comitatul Hunedoarei).
 Duminică, 1 Decembrie: Beclean, Beclean-Sân-Miclăuș, Bözöd, Ghiergio-Sân-Miclăuș, Gyöngy, Fel-dioara, Șeica-mare.

Calendarul săptămânii.

Zilele	Calendarul vechiu	Călind. nou	Soarele	
	Dum. a 28-a d. Ros., gl. 3, sf. 6.		răs.	ap.
Dum.	24 PP. Clim. și Petru	6 Nicolae	7 51	4 9
Luni	25 S. Mța Ecaterina	7 Ambrosie	7 51	4 9
Mărt.	26 Cuv. Aliple	8 (+) Z. Năs.	7 52	4 8
Mar.	27 Muc. Iacob Pers.	9 Leucadia	7 53	4 7
Jă	28 Cuv. Stefan cel nou	10 Iudit	7 54	4 6
Vineri	29 Muc. Paramon	11 Damasch	7 55	4 5
Sâmb.	30 + S. Apost. Andreiu	12 Maxent.	7 56	4 4

"Sentinela" institut de economii și credit ca societate pe acțiune în Sibiu-nou (Sibiu-Vijelul) efectuează toate operațiunile de bancă. După depuneri spre fructificare se dă peste 6% și dăreca de venit. Direcțiunea.

Foarte exact umblă

numai veritabilele oroloage de buzunar helvețiene, în frumoase cutii de nickel, acoperite; umblă 36 ore, pe lângă cinstită garanție de 3 ani;

se află la

[1958] 16-20

IULIU ERŐS,

orologier, optic și proprietar de cel mai mare deposit de oroloage, giuvaere, mărfuri de aur și argint. Edificiul „Transilvaniei“. Sibiu. Strada Cisnădiei nr. 3.

Banca generală de asigurare

„TRANSILVANIA“

ÎN SIBIU.

fundată în anul 1868

[808] 73 -

asigurează prelungă condițiunile cele mai favorabile:

- a) în contra pericolului de foc și exploziune clădiri de ori-ce fel, mărfuri, produse de câmp, mobilii etc.
- b) pe viața omului în toate combinațiunile, precum: asigurări de capitale pe cazul morții și pentru termine fixate, de zestre și de rente.

Dela fundarea institutului se plătiră:

Despăgubiri pentru daune cauzate prin foc	Sume asigurate pe viață
în a. 1869—1892 fl. 954,106.—	în a. 1870—1892 fl. 754,999.32
în a. 1893 " 34,925.85	în a. 1893 " 53,119.28
în a. 1894 " 56,333.20	în a. 1894 " 59,659.—
în a. 1895 " 50,463.35	în a. 1895 " 66,862.11
Suma fl. 1.095,828.40	Suma fl. 934,639.71

2,030.468 fl. 11 cr.

Conform bilanțului pentru 1895 fondurile de rezervă și garanție se urcă la **960.343 fl. 42 cr.**

Prospecte și formulare se dau gratis.

Despăgubiri se dau și oferte de asigurări se primesc prin Direcțiune în Sibiu, (Strada Cisnădiei Nr. 3, casa proprie), sau prin Agenturile generale și principale în Brașov (H. Hermann), Cluj și Arad, precum și prin Agenturile speciale în locurile mai însemnate.

La „Tipografia“, societate pe acțiuni din Sibiu se află de vânzare

TABLOUL

CONDAMNĂȚILOR POLITICI

PENTRU CAUSA ROMÂNĂ.

Prețul 2 fl.

Fabrică de casse.

Am onorul a aduce la cunoștința p. t. publicului, că am mărit atelierul meu și am arangiat o fabrică de casse.

Spre încredințare, că furnizez numai marfă bună și frumoasă, servească împregiurarea, că vând casse fabricate exclusiv numai de mine, și stă în voea fiecărui a se convinge cu prilegiul comandelor în atelier despre bunătatea materialului și conștientiositatea executării.

Încredințând p. t. publicul pe deplin, că atât la cassele noue cât și la reparaturi și deschideri voi face cele mai ieftine prețuri și voi executa în cel mai conștientios mod toate comenzile, semnez în speranța unei clientele binevoitoare

[950] 35-

cu distinsă stimă

Gustav Moess,

strada Poplăcii-mare Nr. 8.

Comunelor bisericesti și politice li-se acoardă și plătirea în rate.

Nr. 5237/1896 pret.

Concurs.

Prin dispozițiunea onoratei comisiuni administrative silvanale a comitat. Sibiu din 16 Noemvrie a. c., nr. 737/96, declarându-se postul de silvicultor cercual din Seliște cu 1 Ianuarie 1897 de vacant și dispunându-se îndeplinirea lui, pentru ocuparea acestui post escriu concurs.

Acest post este dotat cu 900 fl. salar anual, 150 fl. bani de quartir, 200 fl. pausal de călătorie și 15 fl. pausal de cancelarie.

Competenții la acest post au a dovedi cualificațiunea prescrisă în §. 12 al art. de lege I. din anul 1883 respective în §. 36 al art. de lege XXXI. din anul 1879, precum și cunoștința limbii române.

Petițiunile de concurs sânt a se trimite la adresa mea până inclusive în **30 Decemvrie a. c.**

Actul de alegere se va săvârși în 31 Decemvrie a. c., la 8 ore a. m., în cancelaria comunala din Seliște.

Seliște, în 30 Noemvrie 1896.

Primpretorul cercului:

[2681] 1--1

Drăgits.

Domnii acționari ai cassei de credit și de economii „**Raoțana**” din Șica-mare, care încă nu și-au solvit deplin acțiunile, sânt rugați a și-le solvi până în 31 Decemvrie a. c. st. n., la din contră se va procede în sensul legii.

[2494] 6--6

Direcțiunea.

Daruri potrivite de Crăciun.

Mașine de cusut Wertheim

cu cusătură dublă.

Fabricat germân de clasa primă, pentru folosință în casă și în industrie, furnizez din Viena la ori-care loc din monarhia Austro-Ungară. [2310, 9--10

Mașină cu tâlpi
(Hocharmige).

fl. 35.50

Mașine de mână
(Hocharmige).

fl. 31.50

Mașină Ringschiff

fl. 49.--

30 de zile
timp de probă.

5 ani
garanță.

Ori-care mașină, care în timpul de probă nu sê va dovedi de ccrêspunzătoare, o primesc îndêrêt pe spesele mele.

Prospecte și mostre de cusut la cerere sê dau gratis.

Casă de mașine de cusut

Louis Strauss

Firmă improtocolată.

Furnisor al

„Reuniunii ampioiaților c. r. de stat”.

Viena, IV., calea Margarethen nr. 12/bl.

La „Tipografia”, societate pe acțiuni în Sibiu, se află de vânzare:

Portretul domnului

Dr. IOAN RAȚIU.

Cu 50 cr.

Pentru „Tipografia”, societate pe acțiuni: V. H. Dressnandt.

Pentru tipar responsabil Iosif Marschall.

„LUGOSANA”

institut de credit și de economii, ca societate pe acțiuni în Lugos.

Primește depuneri spre fructificare

sub următoarele condițiuni:

- a) Depuneri cu anunț de 30 zile cu 5%;
- b) „ „ „ 60 „ „ 5 1/2%;
- c) „ „ „ „ „ „ făcute de biserici, școale, corporațiuni culturale, ori cu scop de binefacere cu 6%.

Darea de venit după interese o solvește institutul separat. După starea cassei depuneri până la 500 fl. v. a. se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abdicere.

Depuneri se pot face și ridica și prin postă.

[1947] 41--

Direcțiunea.

Unt de post!

Unt de post!

Un rezultat important al invențiunilor este:

Untul de nucă de cocos,

o unsoare vegetabilă de cea mai fină calitate.

O dulce mâncare de post!

Se poate întrebuița la pregătirea mâncărilor atât la cele de dulce, la cărnuri, fripturi, lăptării, cât și la cele de post. [2287] 16--20

Mai gustos și mai bun decât oleiul de oliv.

O singură încercare va convinge pe ori-și-cine despre bunătatea acestui excelent articlu de traiu.

Atestate dela capacități eminente, ca și **Dr. Benedict** din **Viena** dovedesc.

Fabricant: **Iuliu Granichstädten,**

Viena, XVI., Seeböckgasse 24.

Representant general pentru Ungaria:
Maurițiu Deutsch, Budapesta, VII., str. Rottenbiller 3.

La ori-ce întrebări se răspunde grabnic.

În Sibiu se poate procura exclusiv numai dela „Prăvălia industriașilor români”, strada Cîsnădiei nr. 27.

Unt de cocos.